

Wymagania edukacyjne – język polski

V Liceum Ogólnokształcące im. J. Korczaka w Tarnowie

I. Metody, techniki i narzędzia sprawdzania osiągnięć uczniów	1
II. Procentowe ujęcie punktacji na poszczególne oceny	2
III. Tryb i warunki poprawiania ocen oraz uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej	2
IV. Szczegółowe kryteria oceniania dłuższej pracy pisemnej	3
IV. Szczegółowe kryteria oceniania dłuższej wypowiedzi ustnej (omówienie wskazanego tematu, zagadnienia itp.)	5
VI. Wymagania ogólne:	7
1. W zakresie czytania (analizy i interpretacji) tekstów literackich i innych dzieł sztuki	7
2. W zakresie czytania tekstu nieliterackiego, tzn. popularnonaukowego, publicystycznego, naukowego (np. filozoficznego lub teoretycznoliterackiego)	9
3. W zakresie tworzenia wypowiedzi pisemnych	9
4. W zakresie tworzenia wypowiedzi ustnych	10
5. W zakresie samokształcenia	11

I. Metody, techniki i narzędzia sprawdzania osiągnięć uczniów

W ocenianiu wewnątrzszkolnym stosuje się różne metody, techniki i narzędzia. Mogą to być:

- różnego typu testy – pisemne i ustne (sprawdziany wiadomości i umiejętności, testy sprawdzające umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstów literackich i nieliterackich;
- obserwacja udziału ucznia w dyskusji i debacie klasowej;
- obserwacja uczenia się (np. w trakcie pracy w grupach zadaniowych);
- wypracowania i inne prace pisemne;
- projekty edukacyjne;

Obserwacji podlegają zarówno czynności intencjonalnie wywołane przez nauczyciela, jak i te, które nie są wywołane celowo.

Rodzaje aktywności ucznia podlegające obserwowaniu i ocenianiu:

- wypowiedzi ustne (odpowiedź na pytanie nauczyciela, referowanie zagadnień, udział w dyskusji, spontaniczne zabieranie głosu itp.);
- wypowiedzi ustne o charakterze maturalnym;
- prace pisemne w różnej formie (wypracowania domowe i klasowe, notatki, krótkie odpowiedzi, testy wiedzy, sprawdziany, kartkówki);
- prace pisemne analityczno-interpretacyjne i argumentacyjne o charakterze maturalnym;
- prace pisemne z tekstem – czytanie ze zrozumieniem;

- referaty i prezentacje własne;
- praca zespołowa i prezentowanie jej wyników;
- wykonywanie zadań domowych – obowiązkowych i dodatkowych;
- aktywność i inicjatywa przejawiane na lekcjach;
- samodzielnie i zespołowo wykonywane zadania złożone (w tym projekty edukacyjne);
- recytacja utworów literackich, różne formy wypowiedzi związanych z przekładem intersemiotycznym (np. poezja śpiewana, wykonanie plakatu, nakręcenie fragmentu filmu).

Ocena osiągnięć związana jest z poinformowaniem ucznia o jego postępach w formie opisowej. Aby motywować ucznia do dalszych postępów w nauce, nauczyciel przed każdą formą sprawdzania wiedzy, podaje szczegółowe informacje, co będzie podlegało ocenie (na co będzie zwracał uwagę). Dzięki temu uczeń może samodzielnie planować proces uczenia się. W przypadku oceniania prac pisemnych oraz odpowiedzi ustnych nauczyciel zobowiązany jest przekazać uczniowi informacje (w formie pisemnej lub ustnej) o tym, co zrobił dobrze, co powinien poprawić i w jaki sposób może przygotować się do poprawy oceny.

II. Procentowe ujęcie punktacji na poszczególne oceny

Poniżej 30 % - niedostateczny

31 - 50 % - dopuszczający

51 - 64 % - dostateczny

65 - 79 % - dobry

80 - 94 % - bardzo dobry

95 - 100 % - celujący

III. Tryb i warunki poprawiania ocen oraz uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej

Uczeń ma prawo do poprawy każdej oceny, którą otrzymał z prac pisemnych. Może ją poprawić w terminie dwóch tygodni od daty otrzymania, w formie uzgodnionej z nauczycielem. Uczeń, który był nieobecny na sprawdzianie, jest zobowiązany do przystąpienia do niego w terminie dwóch tygodni od momentu powrotu do szkoły. Odpowiedzi ustne, kartkówki, prace domowe obejmujące tematykę z trzech ostatnich lekcji, nie podlegają obowiązkowej poprawie.

Tryb i warunki jakie musi spełnić uczeń, aby miał prawo ubiegać się o uzyskanie wyższej (niż przewidywana) rocznej oceny klasyfikacyjnej określone są w paragrafie 52 statutu szkoły.

Egzamin sprawdzający z języka polskiego składa się z części pisemnej i ustnej. Część pisemna obejmuje treści nauczania z całego roku. W jej skład wchodzi:

- a) test dotyczący omówionych epok historyczno – literackich;
- b) wypowiedź pisemna (w formie zadania klasowego) w oparciu o podane fragmenty z lektury.

Część ustna obejmuje treści lektur z danego roku szkolnego. Polega na rozmowie z uczniem umożliwiającej sprawdzenie ich znajomości (lista lektur na potrzeby egzaminu zostanie podana przez nauczyciela).

IV. Szczegółowe kryteria oceniania dłuższej pracy pisemnej

Ocena	Poziom		
	merytoryczny	strukturalny	językowy (język i styl)
celujący	<ul style="list-style-type: none"> - oryginalne, ciekawe i samodzielne ujęcie tematu - materiał wykracza poza treści programowe - wnikliwa, pogłębiona interpretacja utworów literackich - całkowita poprawność merytoryczna - samodzielność myślenia, poprawność i spójność argumentacji - znajomość różnorodnych kontekstów - widoczna umiejętność świadomego wyboru, selekcjonowania, przetwarzania i syntezy wiedzy - erudycyjność wywodu 	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie konwencji gatunkowej wybranej formy pracy - oryginalna kompozycja (funkcjonalna wobec tematu) - umiejętne wplatanie cytatów - praca napisana estetycznie, czytelne akapity, funkcjonalne wobec kompozycji 	<ul style="list-style-type: none"> - styl jasny, swobodny, barwny, o cechach indywidualnych - duża sprawność językowa - bogate słownictwo - język całkowicie poprawny - sprawne, funkcjonalne posługiwanie się interpunkcją
bardzo dobry	<ul style="list-style-type: none"> - trafne, oryginalne ujęcie tematu - materiał literacki dobrany trafnie, celowo, zinterpretowany w pogłębiony sposób - całkowita poprawność merytoryczna - wykazanie się znajomością kontekstów kulturowych i filozoficznych, umiejętność wykorzystania ich w interpretacji utworów - samodzielność i dojrzałość sądów - prawidłowe posługiwanie się terminologią - dokonywanie zestawień i porównań, syntezy wiadomości, wyciąganie wniosków 	<ul style="list-style-type: none"> - przemyślana, oryginalna kompozycja - forma pracy funkcjonalna wobec tematu - spójność logicznego wywodu - przejrzystość dowodzenia - umiejętne wykorzystywanie cytatów - praca napisana estetycznie, czytelne akapity, funkcjonalne wobec kompozycji 	<ul style="list-style-type: none"> - styl jasny, swobodny, funkcjonalny wobec wybranej formy pracy - duża sprawność językowo-stylistyczna - bogate, zróżnicowane słownictwo - poprawna, urozmaicona składnia - praca poprawna pod względem językowym (dopuszczalne niewielkie, sporadyczne usterki)
dobry	<ul style="list-style-type: none"> - temat w pełni zrealizowany - właściwy dobór 	<ul style="list-style-type: none"> - widoczny zamysł kompozycyjny (przemyślana 	<ul style="list-style-type: none"> - styl poprawny, widoczna sprawność stylistyczno- językowa

	<p>materiału literackiego i kulturowego opatrzonego właściwym komentarzem</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca w pełni poprawna merytorycznie - sądy formułowane z odwoływaniem się do tekstów - widoczna umiejętność interpretowania utworów literackich i innych tekstów kultury - ujęcie tematu poprawne, zachowanie spójności logicznego wyводу - samodzielność wyciągania wniosków, obecne w pracy sądy oceniające i wartościujące uzasadniane na podstawie materiału literackiego 	<p>kompozycja)</p> <ul style="list-style-type: none"> - właściwe proporcje między poszczególnymi częściami pracy - zachowanie ciągłości i przejrzystości logicznego wyводу - wplatanie cytatów 	<ul style="list-style-type: none"> - styl adekwatny do zamierzonej formy pracy - widoczna umiejętność posługiwania się oficjalną odmianą polszczyzny - dość zróżnicowane słownictwo - umiejętność posługiwania się zróżnicowanymi strukturami składniowymi z na ogół właściwie stosowaną interpunkcją - dopuszczalne nieliczne błędy frazeologiczne i składniowe, ortograficzne i interpunkcyjne
dostateczny	<ul style="list-style-type: none"> - praca zgodna z tematem, choć niepełna, uboga, bez pogłębienia - poprawne, choć schematyczne ujęcie tematu - prawidłowy dobór materiału literackiego opatrzonego właściwym komentarzem (dopuszczalne drobne błędy rzeczowe i uproszczenia) - komentarz zawiera elementy interpretacji (a nie tylko streszczenia), wartościowania i sądów własnych choćby w minimalnym stopniu - odwoływanie się do omawianych tekstów przy formułowaniu sądów - wyciąganie wniosków 	<ul style="list-style-type: none"> - praca formalnie trójdzielna - kompozycja zaznaczona graficznie (akapity) - dający się odczytać zamysł kompozycyjny - dopuszczalne błędy kompozycji, np. zachwianie proporcji kompozycyjnych, zakłócenie spójności przy ogólnym zachowaniu myśli przewodniej 	<ul style="list-style-type: none"> - styl na ogół poprawny - niezbyt bogate słownictwo - dopuszczalne błędy językowe: składniowe, frazeologiczne, ortograficzne i interpunkcyjne
dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> - praca w większej części zgodna z tematem (realizuje temat, choć w sposób niepełny) - dobór materiału literackiego (i kulturowego) w większości zgodny z tematem - właściwy dobór 	<ul style="list-style-type: none"> - praca zrozumiała pod względem logicznym i kompozycyjnym, zamysł autora jest w miarę czytelny, choć momentami niespójny - dopuszczalne błędy kompozycyjne (np. brak wstępu lub zakończenia, zakłócone proporcje 	<ul style="list-style-type: none"> - praca napisana w sposób komunikatywny pod względem stylistycznym i językowym - dopuszcza się błędy stylistyczne - ubogie słownictwo - dopuszczalne błędy językowe (składniowe,

	<p>materiału literackiego, choć ubogi, niepełny komentarz</p> <ul style="list-style-type: none"> - komentarz w większości poprawny merytorycznie, dopuszczalne drobne błędy rzeczowe - ujęcie tematu na ogół poprawne - sądy odtwórcze, stereotypowe, ale odnoszące się do utworów literackich (i innych dzieł) 	<p>między elementami pracy, brak zachowania logicznej spójności wywodu itp.)</p>	<p>frazeologiczne, gramatyczne i leksykalne), a także błędy zapisu (ortograficzne i interpunkcyjne) w stopniu nie zakłócającym komunikatywności tekstu</p>
--	--	--	--

IV. Szczegółowe kryteria oceniania dłuższej wypowiedzi ustnej (omówienie wskazanego tematu, zagadnienia itp.)

Ocena	Poziom		
	merytoryczny	strukturalny	językowy (język i styl)
celujący	<ul style="list-style-type: none"> - jak na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: - dążenie do erudycyjności wypowiedzi - wyjście poza treści programowe - cytowanie, przytaczanie, powoływanie się na sądy i opinie autorytetów 	<ul style="list-style-type: none"> - jak na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: - oryginalna forma, funkcjonalna wobec tematu (np. z elementami happeningu) 	<ul style="list-style-type: none"> - jak na ocenę bardzo dobrą
bardzo dobry	<ul style="list-style-type: none"> - zagadnienie omówione w sposób pełny, pogłębiony - uczeń zna, dobrze rozumie i obszernie przedstawia materiał (fakty, pojęcia, utwory, zagadnienia) w ścisłym związku z tematem - wykorzystanie kontekstów - samodzielne kojarzenie faktów i informacji, wyciąganie wniosków - ocenianie, wartościowanie - poprawnie budowane argumenty odnoszone do omawianych tekstów kultury 	<ul style="list-style-type: none"> - przemyślana kompozycja wypowiedzi - wyraźnie zaznaczony punkt wyjścia i rozwijanie myśli w logiczny, konsekwentny sposób - przejrzystość i czytelność wywodu - zamknięcie wypowiedzi wnioskami - próby nadania wypowiedzi oryginalnej formy, funkcjonalnej wobec tematu 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń przestrzega zasad poprawności języka mówionego w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii i składni - przestrzega zasad etykiety językowej - posługuje się bogatym słownictwem, stosuje terminologię właściwą dla omawianego zagadnienia
dobry	<ul style="list-style-type: none"> - temat omówiony w sposób wyczerpujący, wykorzystane ważne wiadomości - przedstawianie tekstów w sposób problemowy 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiedź zorganizowana, z wyraźnie zaznaczonym wstępem (punktem wyjścia, tezą itp.) i uporządkowanym 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiedź w miarę płynna, komunikatywna - styl poprawny, zgodny z sytuacją komunikacyjną - język na ogół zgodny z normą polszczyzny

	<ul style="list-style-type: none"> - materiał rzeczowy dobierany trafnie, interpretowany i komentowany prawidłowo - uzasadnianie sądów i stwierdzeń na podstawie utworów literackich i innych tekstów kultury - prezentowane zagadnienia (fakty, teksty, postacie itp.) mają ścisły związek z tematem - w wypowiedzi pojawiają się poprawnie zbudowane argumenty 	<p>rozwinięciem</p> <ul style="list-style-type: none"> - widoczne dążenie do porządkowania i scalania informacji 	<p>mówionej (przeważnie poprawny w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii)</p> <ul style="list-style-type: none"> - zróżnicowane słownictwo, stosowanie terminologii związanej z zagadnieniem - uczeń stara się przestrzegać etykiety językowej typowej dla określonej formy wypowiedzi ustnej (np. przemawianie, przekonywanie, zwracanie się do rozmówcy) - stosowanie środków językowych podkreślających własne sądy i opinie - sygnalizowanie przytaczania zdań (opinii, sądów) cudzych
dostateczny	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń w większości zna, rozumie i przedstawia informacje związane z tematem - prawidłowo lokalizuje utwory i postacie - wyjaśnia terminy i pojęcia w sposób odtwórczy, lecz własnymi słowami - podejmuje próbę interpretowania omawianych tekstów kultury stara się uzasadnić własne sądy i opinie - stwierdzenia odnosi do konkretnych utworów - popełnia drobne błędy rzeczowe, odchodzi od tematu 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiedź krótka, ale zawierająca kluczowe dla zagadnienia informacje - wypowiedź na ogół uporządkowana - uczeń stara się zachować logiczną kolejność przedstawiania wiadomości 	<ul style="list-style-type: none"> - styl na ogół poprawny, adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, dopuszczalne błędy - niezbyt bogate, ale wystarczające słownictwo - dopuszczalne błędy językowe: składniowe, frazeologiczne - posługiwanie się terminologią niezbędną do omówienia tematu
dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń przedstawia podstawowe informacje (zagadnienia, utwory, postacie, terminy) - wyjaśnia pojęcia w sposób odtwórczy i niepełny - potrafi przedstawić temat przynajmniej w 30% - dopuszczalne błędy rzeczowe i odchylenie od tematu 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiedź krótka, fragmentaryczna - uczeń przedstawia fakty, postacie, teksty itp. w dowolnej, często przypadkowej kolejności, jednak w sposób niezakłócający zrozumiałości wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń stara się mówić polszczyzną oficjalną - stara się zachować styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej - dopuszczalne błędy językowe w stopniu niezakłócającym komunikatywności wypowiedzi - ubogie słownictwo

VI. Wymagania ogólne:

1. W zakresie czytania (analizy i interpretacji) tekstów literackich i innych dzieł sztuki

Poziom podstawowy:

[Wymagania oznaczone gwiazdka (*) przewidziane są dla zakresu rozszerzonego.]

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem (tzn. rozumie znaczenia słów, związków frazeologicznych, zdań, fragmentów – na poziomie dosłownym i przenośnym, symbolicznym lub parabolicznym);
- rozpoznaje treści dosłowne i ukryte dzieła;
- czyta głośno, wyraziście, z właściwą dykcją i intonacją;
- swoimi słowami opowiada (streszcza, parafrazuje) czytany utwór;
- określa tematykę, wątki i motywy;
- wskazuje główne wydarzenia i bohaterów;
- formułuje hipotezy interpretacyjne (*samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela) i uzasadnia je na podstawie analizy;
- *wskazuje dominantę kompozycyjną wiersza;
- określa podmiot liryczny i adresata utworu lirycznego;
- wyjaśnia tytuł utworu;
- określa styl i nastrój wiersza;
- rozpoznaje gatunek literacki i kompozycję utworu;
- wskazuje występujące w omawianych utworach środki stylistyczne (porównania, powtórzenia, metafory, antytezy itp.) i próbuje określać ich funkcje;
- wskazuje w wierszach stylizacje i określa jej funkcje;
- *wskazuje główne cechy poetyki i określa ich funkcje (kreacje podmiotu lirycznego i adresata, formę podawczą, sytuację liryczną, ukształtowanie języka artystycznego itp.);
- wykorzystuje konteksty do interpretacji utworu:
 - a. znajduje informacje o autorze i okolicznościach napisania wiersza;
 - b. wskazuje przybliżony czas powstania dzieła;
 - c. dostrzega powiązania utworów z historią Polski i Europy;
 - d. wskazuje różnice między prawdą historyczną i fikcją literacką;
 - e. w czytanych utworach odnajduje echa poglądów filozoficznych;
 - f. dostrzega obecność toposów oraz inne nawiązania kulturowe; określa ich sensy i symbolikę; rozpoznaje aluzje, znaki i symbole kulturowe;
 - g. *w utworach poetów współczesnych odnajduje nawiązania kulturowe do tradycji poszczególnych epok literackich;
 - h. dostrzega w utworze najważniejsze wartości charakterystyczne dla epoki, w której powstał;
 - i. *rozpoznaje konwencję literacką dzieła i jego styl;
 - j. w czytany utworze dostrzega pastisz, parodię, karykaturę;
- czyta utwory literackie i teksty publicystyczne ze zrozumieniem ich przesłania;

- nazywa wartości i postawy obecne w utworze;
- inspirowany czytаныmi utworami stawia pytania dotyczące ludzkiej egzystencji, problemów filozoficznych itp.;
- dostrzega sensy najistotniejsze w utworze, skupia się na nich;
- rozpoznaje podstawową funkcję dzieła (np. dydaktyczno-moralizatorską);
- podejmuje próbę odczytania obrazu, rzeźby, dzieła architektury – w kontekście epoki, z której pochodzą;
- porównuje utwory literackie i dzieła innych sztuk.

Poziom rozszerzony:

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- podejmuje samodzielną interpretację wiersza na podstawie jego analizy;
- *samodzielnie interpretuje czytane wiersze, odwołując się zarówno do ich treści, jak i poetyki;
- rozpoznaje znaki tradycji (judaistycznej, antycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej itp.);
- *interpretuje wiersze współczesne w kontekście tradycji biblijnej, antycznej, średniowiecznej itp.;
- interpretuje wiersz, sytuując go w różnych kontekstach (np. historycznym, kulturowym, literackim);
- *wskazuje funkcje (ideową i kompozycyjną) aluzji literackiej i znaku kulturowego (np. biblijnego, antycznego, itp.);
- dostrzega wartości stylistyczne środków językowych (zwłaszcza słownikowych, słowotwórczych i frazeologicznych) występujących w wierszu;
- *rozpoznaje charakterystyczne dla danej epoki cechy języka i stylu czytanych utworów;
- określa funkcje występujących w dziele tematów, toposów, motywów;
- przedstawia uniwersalny sens motywów biblijnych i mitologicznych wykorzystywanych przez poetów współczesnych;
- na podstawie czytanych utworów określa funkcje toposów antycznych i biblijnych w kulturze współczesnej;
- *wyjaśnia, dlaczego archetypy, mity i toposy greckie (śródziemnomorskie) są wspólnym językiem kultury europejskiej;
- *porównuje antyczne, biblijne i współczesne rozumienie tragizmu ludzkiego losu;
- *podejmuje rozważania na temat tradycji i dziedzictwa oraz ich roli w kształtowaniu się tożsamości narodu;
- *komentuje sposób odwoływania się poetów współczesnych do tradycji kulturowej;
- dostrzega dialogowość kultury;
- interpretuje dzieła sztuki reprezentujące różne style i konwencje (np. malarstwo romańskie, katedrę gotycką);
- *dostrzega strukturę artystyczną dzieła;
- rozpoznaje podstawowe wyróżniki kodu innych niż literackie dziedzin sztuki w zakresie niezbędnym do odbioru dzieł (np. plastycznych, teatralnych, filmowych).

2. W zakresie czytania tekstu nieliterackiego, tzn. popularnonaukowego, publicystycznego, naukowego (np. filozoficznego lub teoretycznoliterackiego)

Poziom podstawowy:

Uczeń:

- czyta tekst ze zrozumieniem, tzn. rozumie znaczenia słów, zdań, akapitów, całości;
- wyodrębnia tezę (główna myśl) całego tekstu lub jego fragmentu (np. akapitu);
- wskazuje wykorzystane (przywołane) w tekście argumenty;
- rozpoznaje zasadę kompozycyjną tekstu;
- określa nadawcę i adresata tekstu;
- określa główną funkcję tekstu;
- rozpoznaje charakterystyczne cechy języka i stylu tekstu;
- nazywa najważniejsze środki językowe występujące w tekście i określa ich funkcje;
- określa cechy gatunkowe tekstu (np. eseju, recenzji, reportażu);
- znajduje w tekście potrzebne informacje, odtwarza je i przetwarza (porządkuje, wykorzystuje do rozwiązania problemu, wskazuje przyczyny i skutki);
- odróżnia występujące w tekście informacje od opinii.

Poziom rozszerzony:

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- rozpoznaje zasadę kompozycyjną tekstu i określa jej funkcje;
- określa różne funkcje tekstu;
- określa, jaki jest związek języka i stylu tekstu z jego funkcją.

3. W zakresie tworzenia wypowiedzi pisemnych

Poziom podstawowy:

Uczeń:

- pisze dłuższy tekst, przestrzegając podstawowych zasad organizacji poznanych form wypowiedzi, a zwłaszcza: rozprawki, recenzji, referatu, interpretacji utworu literackiego lub jego fragmentu, sprawozdania;
- wprowadza w sposób celowy do swoich wypowiedzi podstawowe cechy tekstu popularnonaukowego lub publicystycznego;
- redaguje noty biograficzne wskazanych postaci (np. filozofów greckich, twórców renesansowych, współczesnych pisarzy i poetów);
- *redaguje krótką recenzję krytyczną i recenzję zachęcającą innych do lektury;
- *przedstawia różne fazy powstawania reportażu (zbieranie materiałów, rozmowy z ludźmi, poszukiwanie formuły tekstu itd.);
- *wyjaśnia, na czym polega specyfika pracy dziennikarza: prasowego, radiowego, telewizyjnego;
- *podejmuje próbę napisania reportażu na wskazany przez nauczyciela temat;
- *pisze sprawozdanie z debaty klasowej, oceniając argumentację własną i kolegów;

- samodzielnie sporządza przejrzyste notatki z lekcji i pracy własnej;
- dostosowuje formę do tematu wypowiedzi;
- opracowuje redakcyjnie tekst (wprowadza celowa kolejność podawania informacji, dokonuje adiestacji tekstu, segmentuje go, wprowadza tytuły i śródtytuły, stosuje wyróżnienia graficzne);
- doskonali język, styl, kompozycje;
- poprawia błędy językowe i stylistyczne;
- zachowuje procedurę pisania pracy na temat literatury i kultury: gromadzi i selekcjonuje materiał,
- *hierarchizuje argumenty, formułuje hipotezy i wnioski;
- stosuje podstawowe terminy z historii literatury, poetyki, teorii literatury i nauki o języku (a także niektóre najważniejsze terminy z zakresu sztuk pięknych);
- świadomie (celowo) streszcza, parafrazuje, cytuje, komentuje teksty, odróżniając te czynności od siebie;
- przekształca tekst pisany: skraca lub rozwija;
- formułuje i uzasadnia opinie;
- przedstawia (komentuje) własne przeżycia wynikające z kontaktów z literaturą i sztuką;
- pisze z dbałością o estetykę wypowiedzi;
- pisze przejrzystą, komunikatywną pracę na temat zagadnień związanych z kulturą antyku i Biblia, literatura i kulturą pozostałych epok literackich;
- *buduje dłuższą wypowiedź na temat wartości ideałów starożytnych dla współczesnego człowieka – uzasadnia swoje sądy, odwołując się do różnych tekstów kultury;
- wykazuje się podstawową wiedzą o omawianych utworach, tekstach, gatunkach literackich, zjawiskach kulturowych etc.

Poziom rozszerzony:

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- redaguje własną wypowiedź zgodnie z cechami gatunku i zamierzona funkcja tekstu;
- pisze prace na wskazany temat, poprawnym językiem literackim, w formie dostosowanej do tematu, o wyrazistym zamyśle kompozycyjnym;
- pisze prace na temat poznanych utworów literackich, uwzględniając konteksty kulturowe i filozoficzne oraz powiązania literackie;
- *formułuje własne hipotezy interpretacyjne (w związku z interpretacją wiersza);
- podejmuje próbę napisania eseju, *interpretacji porównawczej;
- określa, jakie są podstawowe cechy językowe i formalne eseju i tekstu naukowego;
- pisze własną, poprawnie zredagowaną recenzję ostatnio przeczytanej książki, obejrzanego filmu;
- *pisze reportaż na samodzielnie wybrany temat – ważny dla środowiska, w którym żyje;
- *zbiera materiały do reportażu, wykorzystując różne źródła informacji;

4. W zakresie tworzenia wypowiedzi ustnych

Poziom podstawowy:

Uczeń:

- buduje kilkuzdaniową wypowiedź na wskazany temat – utrzymaną we właściwym stylu;
- tworzy wypowiedź stosowną i skuteczną: posługuje się polszczyzną literacką, używa językowych form grzecznościowych, unika agresywności i brutalizacji wypowiedzi;
- zachowuje się właściwie pod względem językowym w różnych sytuacjach; wybiera środki językowe (przede wszystkim leksykalne i frazeologiczne) stosowne w danej sytuacji;
- uczestniczy w dialogu, dyskusji, debacie klasowej, broniąc swojego stanowiska;
- poprawnie buduje argumenty;
- dostrzega argumenty nieuczciwe i ich unika;
- *dostrzega elementy manipulacji językowej;
- publicznie zabiera głos, właściwie komponując wystąpienie i *stosując podstawowe zasady retoryczne;
- wypowiada swoje oceny i opinie np. na temat etycznej strony wyborów, przed jakimi stoją bohaterowie utworu, lub wartości i atrakcyjności czytanych dzieł;
- formułuje własne sady i opinie, uzasadnia je;
- przedstawia własne refleksje i wnioski powstałe pod wpływem lektury poznanych utworów.

Poziom rozszerzony:

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- ujmuje swoje sądy i przemyślenia w formę dłuższej, uporządkowanej wypowiedzi;
- przedstawia zasady kultury dyskusji i je stosuje;
- wypowiada się na temat literatury i sztuki poznawanych epok w sposób komunikatywny, jasny, w miarę płynny, *używając niektórych terminów i pojęć specjalistycznych;
- *wskazuje podstawowe rodzaje argumentów;
- wygłasza krótkie referaty, wykorzystując wiadomości z gimnazjum oraz nowe – z podręcznika i innych źródeł.

5. W zakresie samokształcenia

Poziom podstawowy:

Uczeń:

- korzysta z podstawowych źródeł informacji: słowników (np. ortograficznego, poprawnej polszczyzny, języka polskiego, terminów literackich), różnych encyklopedii; korzysta z Internetu i innych elektronicznych źródeł informacji;
- znajduje w Internecie strony z potrzebnymi informacjami;
- sporządzą poprawny opis bibliograficzny;
- *sporządzą bibliografie źródeł, z których korzystał;
- czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury naukowej;
- czyta teksty, by znaleźć potrzebne informacje;
- znajduje, porządkuje i przetwarza wiadomości znalezione w czytanych mitach;
- notuje, sporządza plan odtwórczy, konspekt wypowiedzi własnej;

- korzysta z encyklopedii i tekstów źródłowych, pogłębiając wiedzę dotyczącą wskazanego zagadnienia;
- integruje wiedzę z różnych obszarów polonistyki szkolnej (z zakresu historii literatury, teorii literatury, językoznawstwa i nauki o kulturze).

Poziom rozszerzony:

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- tworzy zestawy bibliograficzne na określony temat;
- tworzy bazy danych;
- *czyta tekst naukowy w celu pogłębienia interpretacji utworu literackiego lub dzieła sztuki;
- *posługując się samodzielnie znalezionymi materiałami, wygłasza samodzielnie przygotowany referat;